

MOTSTRÖMS UTVECKLING UNDER 2016 FÖR IKEM:S BRANSCHER

IKEM:s konjunkturenkät för fjärde kvartalet 2016 stämmer på avgörande punkter med den bild som förmedlats av den offentliga statistiken. Det är inte någon entydigt robust utveckling som redovisas av företagen, även om försäljning på hemmamarknaden, lönsamheten och produktiviteten var svagt positiva. Konjunkturen för Sveriges kemi- och innovationsföretag går inte i takt med den övriga ekonomin. Den viktigaste förklaringen till det återfinns i en negativ exportutveckling, på helåret bidrog det till att trycka ner företagets produktionsvolym.

Konjunkturen för Sveriges kemi- och innovationsföretag gick under 2016 i otakt med den övriga ekonomin. Den mycket starka konjunkturen för hemmadominerande näringsgrenar spillde endast i liten grad över på den svenska plast- och kemiindustrin. Produktionsvolymerna på helåret inom samtliga kemirelaterade branscher under IKEM:s paraply, raffinaderier-, kemi-, läkemedel-, plast- och gummiproduktion (SNI 19-22) hamnade under den genomsnittliga tillväxten för svensk tillverkningsindustri på 1,6 procent. Det direkta bidraget till svensk ekonomi, förädlingsvärdet (BNP), minskade under tre av fyra kvartal för de dominerande branscherna raffinaderier, kemi och läkemedel. Tack vare ett starkt tredje kvartal slutade ändå helåret med en ökning av förädlingsvärdet på 1,7 procent. Den till omsättningen något mindre plast- och gummiindustrin, redovisade positiva bidrag samtliga kvartal och slutade på totalt 2,3 procents ökning av förädlingsvärdet på helåret.

SNI - näringsgren	Förändring, procent
19 – raffinaderi	-3,3
20-2 – läkemedel, kemi	-2
22 – plast och gummi	0,9

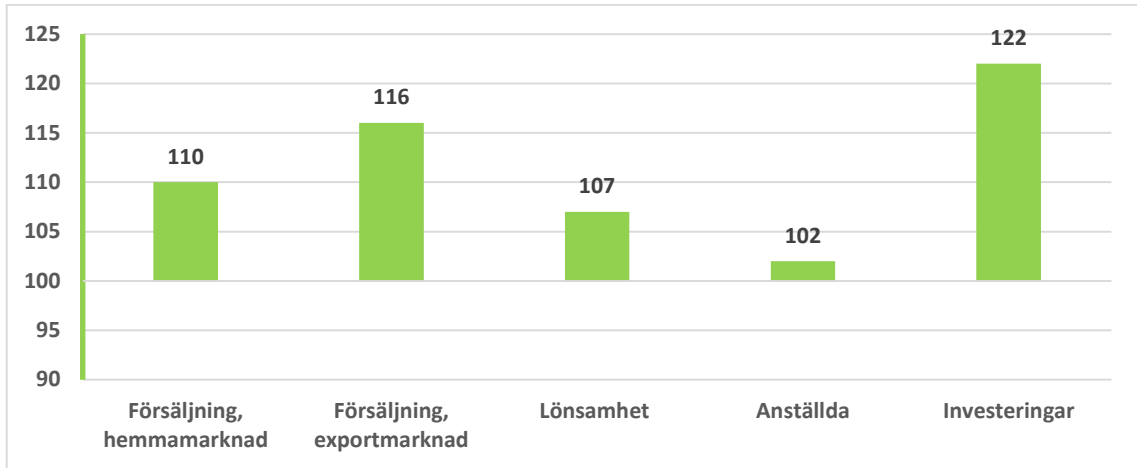
Produktionsvolymernas tillväxt under 2016 enligt IPI (Industriproduktionsindex, SCB)

SVAG EXPORT FÖRKLARAR PRODUKTIONSTAPP...

Att produktionsvolymerna inte vill lyfta ordentligt för IKEM:s olika branscher har att göra med deras exportberoende. Generellt har svensk varuexport utvecklats svagt under senare år, en konsekvens av en allmänt trög världshandelstillväxt där Sverige dessutom tappat marknadsandelar. Totalt ökade varuexporten under 2016 med försiktiga 1 procent. Plast- och kemiindustrierna har en andel om 19 procent av den svenska varuexporten och är därmed en hörnsten i det svenska exporterbudandet. På helåret föll dock den samlade exporten för av petroleum-, kemi-, läkemedel- och plastprodukter med knappt 4 procent. Endast två gånger sedan år 2000 har utfallet varit svagare, 2009 och 2013. På 6 av de 15 viktigaste enskilda exportmarknaderna föll värdet för kemi-, plast- och läkemedelsexporten. Det största enskilda exportfallet skedde mot Storbritannien med ett tapp på 37 procent, både raffinaderi- och läkemedelsexporten föll med runt 40 procent. Exporten till USA, det fjärde största exportlandet för IKEM:s medlemsföretag tappade – minus 10 procent.

FJÄRDE KVARTALET ENLIGT MEDLEMSFÖRETAGEN

Resultaten i den konjunkturenkät avseende fjärde kvartalet som IKEM:s medlemsföretag deltagit i, avviker inte på något avgörande sätt från den bild som förmedlats av den offentliga helårsstatistiken (en fullständig genomgång av svarsutfallen på enkäten är bifogad). Utvecklingen inom de flesta parametrar såsom försäljning på hemmamarknaden, lönsamheten och produktiviteten var förvisso svagt positiva för det avslutande kvartalet. Det är dock inte någon entydigt robust utveckling som redovisas av företagen. Indextalet 100 motsvarar en oförändrad utveckling, mätt i årstakt. Indextalen är generellt svaga, bortsett från exporten och investeringstakten som visar en viss ökning, räknat i volym.

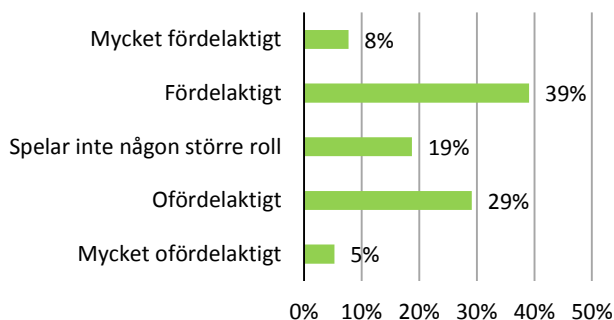

IKEM:s konjunkturindex över fjärde kvartalet 2016: indikatorvärdet 100 tolkas som att företagen bedömer att utvecklingen var oförändrad, mätt i årstakt. En indikator som understiger 100 korresponderar mot en övervägande pessimistisk syn, medan en indikator som överstiger 100 innebär att företagen har en övervägande optimistisk syn.

Svag krona inte bra för alla

Med det stora exportberoendet branschen har, tillsammans med det faktum att stora delar av branschernas insatsråvaror är internationellt prissatta, är det intressant att se hur branschen förhåller sig till en lågt värderad SEK. Rent teoretiskt borde en svag SEK ha verkat i stimulerande eller konkurrensfrämjande riktning för flertalet medlemsföretag.

Svarsfördelningen i enkäten visar att en stor andel, 47 procent, ser en nettovinst med en svag SEK. Det motsatta förhållandet råder dock för en betydande andel av företagen, hela 37 procent. Den andel av företagen som menar att SEK värderingen inte spelar någon roll för hur det går för företaget ligger på 19 procent. Riktningen på SEK-beroendet handlar förstas om hur mixen av insatsråvara (som oftast handlas i USD eller EUR) förhåller sig till företagets exportandel samt graden av förädling. Företag med en hög förädlingsgrad tillsammans med en stor exportandel gynnas i de flesta fall av en svag SEK.

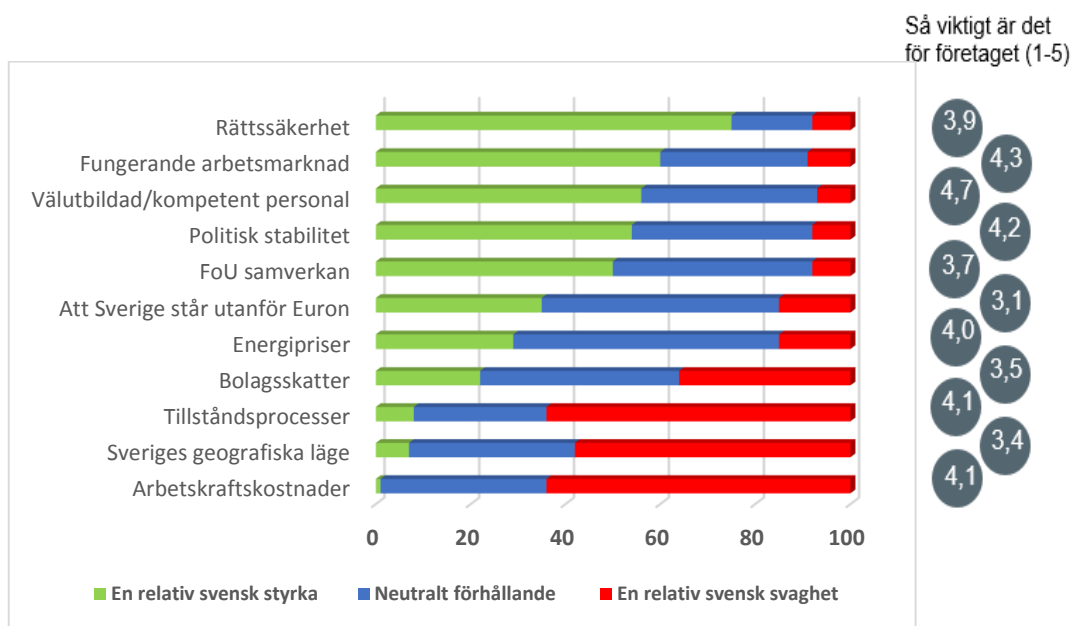
”Väg samman olika effekter av en relativt svag kronkurs påverkan på inköpskostnader relativt eventuella fördelar med ett lägre pris på företagets export. För vårt företag är en svag SEK:”
Uppgifterna i diagrammet baseras på svar från 164 företag. Svaren har viktats efter företagets omsättning.

Sveriges komparativa fördelar behöver vässas

I en osäker omvärld som rör sig i en protektionistisk tankeriktning är det avgörande att det svenska näringslivsklimatet riggas för att vara så konkurrenskraftigt som möjligt. För att få en uppfattning om hur medlemsföretagen ser på produktionsförutsättningarna i Sverige relativt omvärlden bad vi dem rangordna ett antal avgörande produktionsvillkor. Rangordningslistan visar på betydande styrkor i viktiga konkurrensfrågor såsom rättssäkerhet, fungerande arbetsmarknad och en välutbildad personal.

Det är tydligt att Sverige på dessa punkter står sig väl i den internationella konkurrensen, vilket medverkat till Sveriges rika utbud av framgångsrika industriföretag.

När det gäller tillståndsprocesser, Sveriges geografiska läge samt arbetskraftskostnader, placerar sig Sverige däremot i stryckklass. Vårt lands perifera läge i Europas utkant ställer höga krav på en effektiv och välfungerande svensk infrastruktur där beskattningen på transporter inte kan tillåtas skjuta iväg oproportionerligt mycket jämfört med vår omvärld. Eller där ett underinvesterat järnvägsnät sätter krokben för utbyggda godstransporter. Tillståndsprocesser är ett annat område där Sverige inte långsiktigt har råd att utmärka sig genom långdragna och tidsödande handläggningar. Företag som vågar och vill investera i svenska produktionsanläggningar måste kunna utgå från en snabb och smidig handläggning som försvarar sig väl i förhållande till snabbväxande konkurrentländer. Det gäller på lokal, regional liksom statlig nivå. Förbättringsarbete både vad gäller infrastruktur och tillståndsprocesser ligger inte på de producerande företagens bord utan är föremål för politiska beslut och myndighetsutövning. En gränslös global konkurrens ställer nya krav på företagen, men precis lika mycket på politiska beslutsfattare och myndighetsutövare.

Utifrån ert företags produktion i Sverige, hur skulle ni definiera verksamhetsförutsättningarna i vårt land relativt omvärlden? Värdena till höger om diagrammet motsvarar medelvärdet på frågan "Hur skulle ni gradera betydelsen av att Sverige erbjuder attraktiva förutsättningar avseende rättssäkerhet etc. Källa: IKEM.

Den faktor som företagen pekade ut som den sämsta ur ett svenskt konkurrensperspektiv var arbetskraftskostnaderna. Där ligger ansvaret på arbetsmarknadens parter. Höga arbetskraftskostnader går att motivera givet att de också motsvaras av en hög produktivitet och att vi ligger i högt upp i förädlingskedjan. De senaste åren har dock produktivitetsökningen inte hängt med i lönernas förhållandevis snabba tillväxt. Den globala konkurrensen söker sig dessutom allt högre upp i förädlingskedjan, där de helt skyddade bastionerna i Sverige blivit allt färre. Utmaningen ligger helt enkelt i att fortsätta utveckla det "svenska erbjudandet" på ett sätt som kan försvara det mycket höga svenska kostnadsläget. De senaste årens svaga produktivitetsutveckling har verkat i motsatt riktning och av denna anledning finns det skäl att växla tempo i den svenska lönebildningen de kommande åren.